

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 1999-2000

14 juni 2000

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met de overeenkomst gesloten tussen de
Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Republiek van Zuid-Afrika
inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen,
ondertekend te Pretoria op 14 augustus 1998**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Patrick Hostekint**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Johan Weyts ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete, Miel Verrijken ;

mevrouw Lisette Croes, de heer Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Paul Van Grembergen.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen.

Zie :

176 (1999-2000)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

INHOUD

Blz.

I.	Inleidende uiteenzetting door de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlandse Beleid en Europese Aangelegenheden ...	4
I.1	Vlaamse bevoegdheid	4
I.2	Algemene situering en inhoud van de BLEU-investeringsakkoorden	4
I.3	Opzet van de BLEU-investeringsakkoorden	4
I.4	Belang van Zuid-Afrika als internationale partner	5
I.5	Recente politieke en economische achtergrondgegevens	5
	A. Politieke situatie	5
	B. Economische basisgegevens	5
	B.1 Algemeen	5
	B.2 Economische betrekkingen met ons land	5
I.6	Vlaams-Zuid-Afrikaanse betrekkingen	5
II.	Algemene bespreking	6
II.1	Tussenkoms van de heer Stefaan Platteau	6
II.2	Tussenkoms van de heer Karim Van Overmeire	7
III.	Stemmingen	7
III.1	Artikelsgewijze stemming	7
III.2	Stemming over het geheel	7

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op 27 april 2000 het ontwerp van decreet tot instemming met de overeenkomst ter bevordering en bescherming van investeringen tussen de BLEU en Zuid-Afrika besproken en goedgekeurd.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER PATRICK DEWAEL, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN, BEGROTING, BUITENLANDS BELEID EN EUROPESE AANGELEGENHEDEN

I.1 Vlaamse bevoegdheid

De minister-president wijst er bij de aanvang van zijn uiteenzetting op dat het voorliggende bilaterale verdrag met Zuid-Afrika werd gesloten in het kader van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU). Dit betekent dat, naast het Groot-hertogdom Luxemburg, aan Belgische kant de drie gewesten én de federale overheid betrokken partij zijn. Dergelijke investeringsakkoorden zijn binnen de Belgische constitutionele orde immers duidelijk "gemengde" verdragen. De gemengde aard van deze BLEU-overeenkomsten inzake investeringen werd in april 1995 geconstateerd door de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB). De gewesten zijn met name bevoegd voor het economisch beleid, en voor het afzet- en uitvoerbeleid. De federale overheid van haar kant, blijft bevoegd inzake de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's, het handelsrecht, het vennootschapsrecht, en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven (dat laatste met uitzondering van bedrijven in de toeristische sector).

I.2 Algemene situering en inhoud van de BLEU-investeringsakkoorden

De minister-president laat verder opmerken dat de BLEU reeds meer dan 30 jaar dergelijke akkoorden sluit. Dit overigens bijna uitsluitend met landen die geen lid zijn van de OESO, omdat die landen doorgaans een hoger risico inhouden voor buitenlandse investeringen. Daarom ook hebben de leden van de BLEU een standaardtekst goedgekeurd die zij aan hun gesprekspartners voorleggen als onderhandelingsbasis. De standaardtekst in

kwestie werd reeds in 1994 door de Vlaamse regering goedgekeurd.

Overeenkomstig deze standaardtekst moet elke verdragspartij principieel eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van een andere verdragspartij op zijn grondgebied toelaten. Dit principe wordt aangevuld met een MFN- en een niet-discriminatiebepaling, die neerkomt op "national treatment". Ten principiële titel is onteigening of nationalisatie eveneens verboden, tenzij met het oog op het openbaar nut, de veiligheid of het nationale belang van de verdragspartij in kwestie, én mits een gepaste en reële schadevergoeding. Ook de vrije transfer van gelden is voorzien. En ten slotte is ook een procedure voor de beslechting van geschillen (minnelijke schikking of, bij ontstentenis daarvan, arbitrage) voorzien.

Het moge duidelijk zijn dat de Vlaamse regering in het algemeen positief staat tegenover het sluiten van dergelijke investeringsakkoorden, omdat ze extra waarborgen bieden aan Vlaamse investeerders in het buitenland. Deze buitenlandse investeringen vallen immers onder de toepassing van de wetgeving van het land waar ze gelokaliseerd zijn. De minister-president laat daarbij opmerken dat men – zelfs al is die vreemde wetgeving investeringsvriendelijk – steeds in gedachten moet houden dat het ontvangende land de betrokken wetgeving te allen tijde eenzijdig in ongunstige zin kan wijzigen. Een verdrag houdt daarentegen de zekerheid in dat de erin overeengekomen rechten en beschermingsmaatregelen slechts met wederzijdse instemming kunnen worden gewijzigd. Bovendien kunnen de erin vervatte verbintenissen dan ook worden afdwongen via het optreden van internationale instanties.

I.3 Opzet van de BLEU-investeringsakkoorden

Bij dergelijke internationale overeenkomsten gaat het overduidelijk om verdragen met een economische finaliteit. De eerste doelstelling van een dergelijke overeenkomst is meer bepaald het aanmoedigen van investeringen via de vrije toegang tot het grondgebied van de verdragspartijen en de vrije overmaking van de inkomsten ervan buiten dat grondgebied. De tweede doelstelling sluit hierbij aan, aangezien ze garanties inhoudt inzake de maximale bescherming van de investeerder.

Bij wijze van voorbeeld vermeldt de minister-president dat de investeerders van de betrokken partijen van dezelfde behandeling genieten als de bin-

nenlandse investeerders, terwijl – met het oog op het voorkomen van discriminatie ten opzichte van derde partijen – ook de clausule van de meest begunstigde natie van toepassing is. De verdragspartijen verbinden zich bovendien tot een vergoedingsplicht in geval van onteigenende maatregelen. Tot slot vermeldt de minister-president ook nog dat dergelijke verdragen een specifiek juridisch kader creëren waarbinnen geschillen kunnen worden geregeld, en waarbij de investeerder eventueel een beroep kan doen op internationale arbitrage.

I.4 Belang van Zuid-Afrika als internationale partner

De Vlaamse regering beschouwt Zuid-Afrika als een belangrijke partner voor haar internationaal economisch beleid. Reeds in 1994 werd het door de vorige regering opgenomen in de lijst van geografische prioriteiten voor het sluiten van verdragen ter wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen. Deze prioritaire status werd in 1996 nogmaals bevestigd.

Waar de minister-president nog aan toevoegt dat de internationale context, evenals het economisch beleid dat door Zuid-Afrika wordt gevoerd, ook de huidige regering hebben doen besluiten dat het zinvol is om er een dergelijk investeringsbeschermingsverdrag mee te sluiten.

I.5 Recente politieke en economische achtergrondgegevens

Voor een omstandige politieke en economische schets van Zuid-Afrika verwijst de minister-president de commissieleden graag naar de memorie van toelichting bij het voorliggende ontwerp van decreet. In het bestek van deze korte inleiding zal hijzelf zich beperken tot het daaraan toevoegen van de meest recente gegevens die over Zuid-Afrika beschikbaar zijn.

A. Politieke situatie

Nadat de verkiezingen van april 1994 het definitieve einde inluiden van het apartheidsregime, viel aan de nieuwe Zuid-Afrikaanse president, Nelson Mandela, de zware taak toe om zijn land economisch en sociaal uit het slop te halen. Mandela volgde onmiddellijk en resoluut de principes van de vrije markteconomie door overheidsbesparingen door te voeren en economische groei te creëren.

Dit beleid werd, blijkens de verkiezingsresultaten van 9 juni 1999, gunstig onthaald door de Zuid-Afrikaanse kiezer. Het ANC haalde immers maar nipt geen tweederde meerderheid in het parlement. Bovendien verliep de overgang van het Mandela-tijdperk naar het presidentschap van Thabo Mbeki vlekkeloos, alhoewel de nieuwe regering toch met een aantal grote uitdagingen wordt geconfronteerd. De minister-president verwijst daarbij onder andere naar de bestrijding van het harde geweld dat in alle bevolkingslagen aanwezig is, naar het terugdringen van de werkloosheid die momenteel 40 % bedraagt, naar de alfabetisering en naar de strijd tegen aids.

B. Economische basisgegevens

B.1 Algemeen

Economisch gezien gaat het Zuid-Afrika voor de wind. Het IMF voorspelt voor dit jaar een economische groei van 3,8 %, die volgend jaar zal oplopen tot 4 %.

B.2 Economische betrekkingen met ons land

De investeringen van de BLEU in Zuid-Afrika bedragen 3,8 miljard frank, wat de BLEU op de achtste plaats van de buitenlandse investeerders brengt. De minister-president laat daarbij opmerken dat Vlaanderen daar een belangrijk aandeel in heeft. Met een exportcijfer van 16,43 miljard frank was Vlaanderen immers goed voor 81,62 % van de totale Belgische export naar Zuid-Afrika.

I.6 Vlaams – Zuid-Afrikaanse betrekkingen

De minister-president voegt daar nog aan toe dat Zuid-Afrika bovendien ook een prioritaire partner voor het Vlaams buitenlands beleid blijft. Zo kwam hij met de Zuid-Afrikaanse minister van Buitenlandse Zaken, mevrouw Nkosazana Dlamini-Zuma, naar aanleiding van haar bezoek aan zijn kabinet, overeen om het verdrag¹ tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika van 1996 inzake onderwijs,

¹ Ontwerp van decreet houdende de goedkeuring van het Verdrag tussen de Vlaamse regering en de regering van de Republiek van Zuid-Afrika inzake de samenwerking op het gebied van onderwijs, kunst, cultuur, wetenschap, technologie en sport, ondertekend in Pretoria op 28 oktober 1996, *Parl. St.* Vl. Parl. 1996-97, nr. 735/1-2.

kunst en cultuur, wetenschap, technologie en sport uit te breiden tot een verdrag dat alle Vlaamse bevoegdheidsdomeinen omvat. Terzake kan hij trouwens meedelen dat de onderhandelingen daartoe op administratief niveau momenteel reeds volop bezig zijn. Daarenboven werd in februari 2000 een nieuw werkprogramma voor de jaren 2000 en 2001 onderhandeld, ter uitvoering van het bestaande verdrag.

Dienovereenkomstig verzoekt de minister-president de commissie dan ook het haar voorgelegde verdrag te willen goedkeuren.

II. ALGEMENE BESPREKING

II.1 Tussenkomst van de heer Stefaan Platteau

De heer Stefaan Platteau laat opmerken dat vanuit de VLD-fractie al altijd gepleit werd voor nauwe relaties tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika. Reeds op het ogenblik dat Nelson Mandela in 1993 de Nobelprijs voor de vrede kreeg – en dus nog vóór de eerste vrije verkiezingen in 1994 – was het voor hem duidelijk dat het ogenblik aangebroken was voor het heropstarten van de samenwerking. Het door de minister-president vermelde Vlaams – Zuid-Afrikaans verdrag dat uiteindelijk in 1996 tot stand kwam, vormt in dat opzicht dan ook een duidelijke uiting van de Vlaamse verbondenheid met Zuid-Afrika. Het verdrag kwam er overigens niets te vroeg, en was absoluut noodzakelijk om de banden met Zuid-Afrika te herstellen.

In diezelfde optiek schat de heer Platteau ook de aandacht die de Beleidsnota Buitenlands Beleid² besteedt aan de betrekkingen met Zuid-Afrika bijzonder positief in. De mededeling van de minister-president dat het verdrag van 1996 nog zal worden uitgebreid, kan dan ook ten volle zijn goedkeuring wegdragen.

Zonder op de ganse problematiek van de betrekkingen met Zuid-Afrika te willen ingaan, wenst de heer Stefaan Platteau daarna, zonder in detail te treden, toch even een aantal deelaspecten aan te raken, die zijns inziens onze bijzondere aandacht

verdienen. Te weten : het toenemende criminaliteitsprobleem, de blijvend hoge werkloosheid, de falende gezondheidszorg en de achteruitgang van het Afrikaans als taal.

De, sowieso reeds erg hoge, criminaliteit neemt onloochenbaar nog steeds toe. Zelfs in die mate dat ze ernstig de economische heropleving in het gedrang dreigt te brengen. Uit contacten met mensen van ter plaatse, het weze Zuid-Afrikanen dan wel expats, constateert de heer Platteau dat heel wat van diegenen die tot de economisch meest actieven behoren sterk overwegen om – omwille van de criminaliteit – het land te verlaten. Hij wenst de minister-president dan ook op het hart te drukken om bij de onderhandelingen over de uitbreiding van het Vlaams – Zuid-Afrikaans verdrag ook aandacht te besteden aan het aspect criminaliteitsbestrijding.

Nauw daarmee verbonden, is vanzelfsprekend ook de werkloosheidsproblematiek, die in sommige gebieden van Zuid-Afrika, en vooral onder bepaalde bevolkingsgroepen, nog steeds enorme proporties aanneemt. Die werkloosheid is er mee verantwoordelijk voor dat hele townships tot no-go-zones zijn geworden voor de politie. Ook daaraan kan Vlaanderen volgens de heer Platteau proberen iets te doen.

Ook de gezondheidszorg wordt trouwens steeds problematischer in Zuid-Afrika. Aids is inderdaad een echte plaag geworden, die dezelfde proporties begint aan te nemen als de werkloosheid en de criminaliteit. Op het vlak van gezondheidszorg en aidsbestrijding kan er volgens de heer Platteau vanuit het westen echter zeer zeker iets gedaan worden. Al ware het maar door de vele kleine Vlaamse farmaceutische bedrijven te wijzen op het economische potentieel van de Zuid-Afrikaanse gezondheidsmarkt. Ook dit aspect mag bij de heronderhandeling van het Vlaams – Zuid-Afrikaans verdrag niet uit het oog worden verloren.

En ten slotte wil de heer Platteau ook nog eens zijn blijvende zorg voor de Afrikaanse taal uiten. Hoewel het nog steeds één van de officiële talen is, is er immers onmiskenbaar een tendens om die taal minstens de facto wat te gaan terugdringen. Daar waar een oudere generatie van zwarte leiders, onder andere Nelson Mandela, geen problemen hadden met het Afrikaans, blijken heel wat leiders van de jongere generatie veel minder Afrikaans-minded te zijn. In het ruimere kader van het culturele luik, is specifieke aandacht voor de positie van het Afrikaans dan ook een must bij de onderhandelingen over een uitbreiding van het Vlaams – Zuid-Afrikaans verdrag.

² Beleidsnota - Het Vlaams Buitenlands Beleid 1999-2004, *Parl. St. VI. Parl. 1999-2000*, nr. 163/1.

De minister-president onderschrijft de analyse van de heer Stefaan Platteau inzake de ernst van het criminaliteitsprobleem. Hij laat daarbij echter opmerken dat Vlaanderen op dat domein in wezen niet rechtstreeks kan ingrijpen. Wat wel tot de mogelijkheden behoort, en momenteel trouwens ook reeds gebeurt, is indirect ingrijpen via diverse vormen van sociale ondersteuning aan kansarme groepen. Vlaanderen kan zo bijdragen tot de armoedebestrijding, tot steun aan de armste gebieden, en zelfs tot de economische heropleving van Zuid-Afrika in het algemeen. Een en ander kan naar aanleiding van de heronderhandeling en uitbreiding van het verdrag trouwens zeker nog versterkt worden. Maar het zullen hoe dan ook de Zuid-Afrikanen zelf zijn die op termijn de zaak onder controle zullen moeten zien te krijgen.

Op het dispuut rond het Afrikaans wenst de minister-president niet te diep in te gaan, aangezien het hier over een zeer ingewikkelde kwestie gaat die zich leent tot eindeloze en oeverloze discussies. Wel is hij de mening toegedaan dat binnen de Nederlandse Taalunie hieromtrent op korte termijn een discussie ten gronde zal moeten worden gehouden, teneinde eindelijk ook een aantal knopen te kunnen doorhakken.

II.2 Tussenkost van de heer Karim Van Overmeire

De heer Karim Van Overmeire wijst erop dat de bezetting van blanke boerderijen in Zimbabwe potentieel ook een negatieve economische impact kan hebben op Zuid-Afrika. De vrees voor het overslaan van deze tendens naar de buurlanden van Zimbabwe, en dan met name Namibië en Zuid-Afrika, zou immers wel eens would-be investeerders kunnen afschrikken.

Voor wat dan de aidsproblematiek betreft, wijst hij op recente berichten in de internationale pers over de wat bevreemde houding van de Zuid-Afrikaanse overheid dienaangaande. Een bepaald geneesmiddel, dat in westerse ogen vrij efficiënt was bij de behandeling van aids, zou van overheidswege niet meer gebruikt mogen worden. Hetgeen in medische kringen tot nogal wat beroering zou hebben geleid.

Voor wat dit laatste betreft verklaart de minister-president niet onmiddellijk op de hoogte te zijn van de zaak, en dus ook niet te kunnen antwoorden op de vraag naar de mogelijke motieven van de Zuid-Afrikaanse overheid. Een en ander zal echter worden nagegaan, en de relevante inlichtin-

gen zullen, zodra ze beschikbaar zijn, aan het lid bezorgd worden.

Met betrekking tot de recente politieke ontwikkelingen in Zimbabwe denkt de minister-president dat er vooralsnog geen reden is om aan te nemen dat deze een negatieve impact zullen hebben op Zuid-Afrika. Terzake drukt hij de hoop uit dat in Zimbabwe het ergste ondertussen wel achter de rug zal zijn.

De heer Paul Van Grembergen voegt daar nog aan toe dat de president Mbeki van Zuid-Afrika ondertussen president Mugabe ook al tot grote terughoudendheid heeft opgeroepen.

III. STEMMINGEN

III.1 Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Ter stemming gelegd wordt het eerste artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimité van 12 stemmen.

Artikel 2

Ter stemming gelegd wordt daarna ook het tweede artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimité van 12 stemmen.

III.2 Stemming over het geheel

In zijn geheel ter stemming gelegd wordt het ontwerp van decreet "houdende instemming met de overeenkomst gesloten tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Republiek van Zuid-Afrika inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend te Pretoria op 14 augustus 1998" ten slotte eveneens bij unanimité van 12 stemmen aangenomen.

De verslaggever,

Patrick HOSTEKINT

De voorzitter,

Luc VAN DEN BRANDE